

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov **1/ M. K.** a **2/ K. K.**, oboch bývajúcich v S., v dovolacom konaní zastúpených Mgr. D. P., advokátom v K., proti žalovaným **1/ A. Č.** a **2/ M. Č.**, obom bývajúcim v S., **o neplatnosť kúpnej zmluvy**, vedenej na Okresnom súde Spišská Nová Ves pod sp. zn. 9C 238/2007, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 15. decembra 2009 sp. zn. 6Co 233/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie žalobcov 1/ a 2/ **o d m i e t a .**

Žalovaným 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Spišská Nová Ves (súd prvého stupňa) rozsudkom z 28. apríla 2009 č. k. 9C 238/2007-177 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia 1/, 2/ domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy N 24/2007 uzatvorenej 26. marca 2007 medzi žalobcami ako predávajúcimi a žalovanými ako kupujúcimi, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti zapísané na LV č. X k. ú. S., a to dom súp. č. X s príslušenstvom a parcely č. X – zastavané plochy a nádvorja o výmere X m² a č. X – záhrady o výmere X m². Žalobcom 1/, 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť do 3 dní od právoplatnosti rozsudku: žalovaným 1/, 2/ náhradu trov konania 236,77 € na účet ich právneho zástupcu a trovy štátu 1,83 € na účet súdu prvého stupňa. Z výsledkov vykonaného dokazovania vyvodil, že medzi účastníkmi konania nedošlo k uzatvoreniu zmluvy o pôžičke a predmetná kúpna zmluva nie je simulovaným právnym úkonom, ako to tvrdili žalobcovia (§ 41a Občianskeho zákonníka); že neplatnosť danej kúpnej zmluvy v konaní preukázaná nebola. V súvislosti s tvrdením žalobcov o odstúpení od tejto kúpnej zmluvy z dôvodu jej podpísania v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok súd prvého stupňa (uvedúc, aké má následky účinné odstúpenie od zmluvy a aký typ žaloby v prípade odstúpenia od zmluvy sa podáva) upozornil, že žalobcovia sami tvrdia a žiadajú určiť,

že daná zmluva je neplatná, hoci ak by došlo k účinnému odstúpeniu od zmluvy, žalobcami podaná žaloba by neprichádzala do úvahy, nakoľko odstúpiť možno len od zmluvy platnej.

Krajský súd v Košiciach (odvolací súd) na odvolanie žalobcov 1/, 2/ (čo do výroku vo veci samej) a žalovaných 1/, 2/ (čo do výroku o trovách konania účastníkov) rozsudkom z 15. decembra 2009 sp. zn. 6Co 233/2009 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v jeho zamietavom výroku a vo výroku o náhrade trov konania štátu ako vecne správny potvrdil. Výrok o trovách konania účastníkov zmenil tak, že žalobcom 1/, 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným 1/, 2/ trovy konania 355,16 €. Zároveň žalobcom 1/, 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalovaným 1/, 2/ náhradu trov odvolacieho konania 118,39 €. Odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozsudku vo veci samej a v podrobnostiach naň poukázal (§ 219 ods. 2 O.s.p.). V súvislosti s námietkou žalobcov uvedenou v odvolaní o nevykonaní dokazovania na čas doručenia oznámenia o odstúpení od zmluvy Správe katastra v Spišskej Novej Vsi uviedol, že by nebolo spôsobilé privodiť iné rozhodnutie vo veci v prospech žalobcov, pretože účinné odstúpenie od zmluvy by nemalo za následok neplatnosť zmluvy, ale jej zrušenie od počiatku a obnovenie pôvodného vlastníckeho stavu, kedy by žalobcovia nemali naliehavý právny záujem na vyslovení jej neplatnosti. Predmetom konania bola neplatnosť kúpnej zmluvy, nie iný nárok navrhovateľov, a preto dokazovanie mohlo smerovať na preukázanie tohto uplatneného nároku a nie nároku, ktorý by žalobcovia prípadne uplatnili v budúcnosti na základe výsledkov vykonaného dokazovania.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia dovolanie. Navrhli rozsudok odvolacieho a rozsudok súdu prvého stupňa zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na nové konanie a rozhodnutie. V dovolaní namietali, že súd prvého stupňa neprihliadol na ich odstúpenie od kúpnej zmluvy uzavretej v tiesni a za nápadne nevýhodných podmienok. Tvrdili, že vzhľadom na to, že predmetná kúpna zmluva bola od počiatku neplatná, pochybila zamestnankyňa príslušnej správy katastra tým, že nehnuteľnosti zapísala na žalovaných, aj keď vedela, resp. mala vedieť, že koná protizákonne; tým že súd toto jej konanie nevyhodnotil, mal žalobcom odňať možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Odvolaciemu súdu vytýkali, že nesprávne vyhodnotil celú procesnú situáciu a že rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Dovolatelia tiež tvrdili, že v konaní na súde prvého stupňa rozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.), uvedúc, že sudkyňa JUDr. S. S. je priamo podriadená podpredsedníčke Okresného súdu Spišská Nová Ves JUDr. M. B., ktorá je matkou

právneho zástupcu žalovaných JUDr. R. B., a že keď do súdneho konania vstúpil tento advokát, uvedená sudkyňa zamietla vykonať žalobcami navrhované dôkazy a súdne konanie nadobudlo jednostranný charakter.

Žalovaní sa k dovolaniu nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci smeruje dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré má procesnú formu rozsudku.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovoláním žalobcov je napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozsudkov uvedených v § 238 O.s.p., proti ktorým je dovolanie prípustné; prípustnosť ich dovolania preto z tohto ustanovenia nevyplýva.

Dovolanie žalobcov by vzhľadom na uvedený záver (zistenie) bolo procesne prípustné, len ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník

konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom a g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Je treba zdôrazniť, že ustanovenie § 237 O.s.p. nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania; ak v konaní došlo k procesnej vade vymenovanej v tomto ustanovení, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutie, proti ktorému inak dovolanie nie je prípustné.

So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O. s. p., ktoré ukladá dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných vád uvedených v § 237 O.s.p., dovolací súd sa neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z vád vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. Vady konania vymenované v § 237 písm. a/ až e/ O.s.p. neboli v dovolaní namietané a ani nevyšli najavo v dovolacom konaní. Z týchto ustanovení preto prípustnosť dovolania nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na obsah dovolania, v ňom zvolenú argumentáciu a vytýkané nedostatky sa dovolací súd osobitne zameril na skúmanie, či postupom nižších súdov nebola žalobcom odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p., resp. či v posudzovanom konaní nerozhodoval vylúčený sudca (§ 237 písm. g/ O.s.p.).

Podľa § 237 písm. f/ O.s.p. dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je taký vadný postup súdu v občianskom súdom konaní, ktorým sa účastníkovi odníme možnosť pred ním konať a uplatniť procesné práva priznané mu za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv. O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom a týmto postupom odňal účastníkovi konania procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. Napríklad môže ísť o právo predniesť (doplniť) svoje návrhy, právo označiť navrhované dôkazné prostriedky, právo vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k vykonaným dôkazom, právo zhrnúť na záver neodročovaného pojednávania svoje návrhy a vyjadriť sa k dokazovaniu i k právnej stránke veci.

Žalobcovia videli odňatie možnosti pred súdom konať v tom, že súd súdu prvého stupňa nevyhodnotil (nezaoberal sa) podľa ich názoru protiprávnym konaním zamestnankyne správy katastra, ktorá zapísala vlastnícke právo v prospech žalovaných, aj keď vedela, resp. vedieť mala, že kúpna zmluva je neplatná, a že odvolací súd tento postup súdu prvého stupňa nenapravil a rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

V prejednávanej veci sa žalobcovia domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy, na základe ktorej bol správou katastra povolený vklad vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam v prospech žalovaných. Nižšie súdy posudzovali otázku platnosti predmetnej kúpnej zmluvy autonómne od rozhodnutia o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností (porovnaj tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Cdo 96/95, publikovaný pod č. 39 v časopise Zo súdnej praxe v čísle vydania /zväzku/ 4 ročník 1998 na strane 77), teda bez zreteľa na to, z akých dôvodov správa katastra považovala túto zmluvu za platnú; je potom dostatočne zjavné, prečo pre vec (posúdenie platnosti kúpnej zmluvy súdmi) nebolo právne významné konanie zamestnankyne katastra nehnuteľností, ku ktorému došlo po uzavretí zmluvy.

Dovolacia námietka žalobcov, že súdy sa mali zaoberať konaním zamestnankyne správy katastra, ktorá podľa ich názoru protiprávne povolila vklad, vo svojej podstate predstavuje námietku tzv. inej vady v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.; namieta sa tu totiž nedostatočné skutkové zistenie. Prípustnosť dovolania však nezakladá skutočnosť, ak súdy svoje rozhodnutie založili na nesprávnych skutkových zisteniach; nesprávne či nedostatočné skutkové zistenie má za následok vydanie vecne nesprávneho rozhodnutia súdu, samo osebe ale nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. (porovnaj napr. R 37/1993, R 125/1999). Rovnako to platí aj pre dovolateľmi namietané nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Nesprávne právne posúdenie veci je prípustným dovolacím dôvodom (ktorý možno uplatniť vtedy, ak je dovolanie prípustné), samo nesprávne posúdenie veci, ale prípustnosť dovolania nezakladá. Dovolanie je v ustanoveniach Občianskeho súdneho poriadku upravené ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nemožno podať proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu; pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky prípustnosti dovolania, nemožno napadnuté rozhodnutie podrobiť vecnému preskúmvaniu, a preto ani zohľadniť prípadné vecné nesprávnosti rozhodnutia.

Dovolací súd preto ustálil, že súdy nižších stupňov svojim postupom neodňali žalobcom možnosť pred súdom konať.

Dovolatelia namietali aj vadu podľa § 237 písm. g/ O.s.p., konkrétne že na súde prvého stupňa rozhodol vylúčený sudca. Žalobcovia pochybnosti o nezaujatosti sudkyne JUDr. S. S. zakladali na tvrdení, že je priamou podriadenou podpredsedníčky Okresného súdu Spišská Nová Ves JUDr. M. B. (matky právneho zástupcu žalovaných JUDr. R. B.) a že od jeho vstupu do konania toto nadobudlo jednostranný charakter a ich návrhy na vykonanie dôkazov boli zamietnuté.

Podľa § 14 ods. 1 O.s.p. sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Nedôvodné sú námietky dovolateľov o jednostrannom charaktere konania od momentu vstupu spomínaného advokáta do konania – tieto tvrdenia totiž nekorešponujú s obsahom spisu (zápisnicou z pojednávania z 28. apríla 2009 na č. 1. 172–176). Dovolací súd v postupe namietanej sudkyne nezistil znaky nejednoznačnosti či protirečivosti z hľadiska zákona; z preskúmaného vedenia konania nevyplýva prejav svojvôle.

So zreteľom na obsah námietky dovolateľov je potrebné ďalej uviesť, že medzi funkcionármi súdu (predsedom či podpredsedom) a ostatnými sudcami súdu nie je žiaden *vzťah nadriadenosti a podriadenosti*. Sudcovia sú pri výkone svojich funkcií nezávislí (porovnaj najmä čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky ako aj § 2 ods. 2, 3 zák. č. 385/2000 Z.z. o sudcoch a príseďiacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Nezávislosť sudcu treba vidieť aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému aj konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí); iba takéto chápanie nezávislosti je predpokladom nestrannosti sudcu, ktorú nesmie *nikto* ohroziť.

Len samotná skutočnosť, že právny zástupca žalovaných JUDr. R. B. je synom podpredsedníčky súdu prvého stupňa nemôže bez ďalšieho založiť akúkoľvek pochybnosť o nezaujatosti JUDr. S. S., ktorá vec na tomto súde prejednala a rozhodla. Najvyšší súd Slovenskej republiky považuje za potrebné v tejto spojitosti pripomenúť svoje konštantné závery, ktoré nezaujímajú len aktuálne, ale zaujal ich opakovane už v minulosti v situáciách,

keď sa namietal profesionálny, resp. kolegiálny vzťah medzi sudcom (sudcami) a účastníkom konania – iným sudcom, teda okolnosť profesionálneho, resp. kolegiálneho vzťahu k účastníkovi ako sudcovi vykonávajúcemu svoju funkciu na tom istom súde (porovnaj najmä uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Nc 8/2010, ale aj napr. uznesenia z 25. marca 2011 sp. zn. 1 Nc 18/2011, z 15. apríla 2011 sp. zn. 1 Nc 26/2011, zo 14. júla 2011 sp. zn. 1 Nc 39/2011). Najvyšší súd zdôraznil, že u takéhoto vzťahu chýba objektívny základ na konštatovanie zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak by z takéhoto základu bol vyvodzovaný opačný záver, teda pochybnosti o tom, či títo sudcovia budú schopní nezaujato a spravodlivo rozhodovať, znamenalo by takéto posudzovanie vlastne, že výlučne pracovný a kolegiálny vzťah medzi sudcami vo všeobecnosti prezumuje porušovanie sudcovských povinností a zásad sudcovskej etiky. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o ich nezaujatosti. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Vzťahy medzi sudcami, ktoré však bežný pracovný a kolegiálny rámec neprekračujú [t. j. ak tieto vzťahy spočívajú iba na tom, že sa sudcovia navzájom poznajú, pretože na výkon funkcie sú zaradení na rovnaký (prípadne vyšší alebo nižší) súd, v tom istom oddelení alebo senáte], *nemajú* teda samé osebe povahu dôvodov vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania vecí. Iba tá skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému má ďalší sudca či sudcovia len profesionálny, resp. kolegiálny vzťah, nemôže preto založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p. V tejto spojitosti je žiaduce aspoň odkazom upozorniť na rovnaký prístup (závery) v rozhodovacej činnosti Ústavného súdu Slovenskej republiky (porovnaj napr. IV.ÚS 345/09, IV. ÚS 124/2010, I. ÚS 352/2010).

Podľa podanej argumentácie, ktorá nie je prezentovaná iba v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako to vyplýva aj z odkazov na príslušné rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, platí, že pokiaľ by bola aj priamo účastníkom súdneho konania /sporu/ kolegyňa JUDr. S. S. – JUDr. M. B., táto skutočnosť by uvedenú sudkyňu nevylučovala z prejednávania a rozhodovania takejto veci. So zreteľom na jej pomer k JUDr. M. B., ich len kolegiálny vzťah (že by tu šlo o vzťah nad bežný pracovný a kolegiálny rámec z obsahu spisu vrátane vyjadrenia dotknutej sudkyne nevyplýva) teda absentuje dôvod

vyučujúci JUDr. S. S. z prejednávania a rozhodovania veci. Pokiaľ to platí pre priamy /bezprostredný/ vzťah, nemôže sa uplatniť odlišné, resp. prísnejšie kritérium na iba odvodený či sprostredkovaný vzťah, t. j. tam, kde ide o zástupcu účastníkov (žalovaných), ktorý je príbuzným sudkyne JUDr. M. B., ku ktorej rozhodujúca sudkyňa má len kolegiálny /pracovný/ vzťah. Iné riešenie by odporovalo pravidlám elementárnej logiky (argumentom a maiore ad minus).

Vzhľadom na to, že z tvrdení žalobcov a ani z obsahu spisu objektívne nevyšla najavo existencia žiadneho z právne relevantných vzťahov uvedených v § 14 ods. 1 O.s.p. (t. j. pomer sudkyne k veci, účastníkom ani ich zástupcom), dovolací súd dospel k záveru, že dovolatelia vytýkali vadu konania podľa § 237 písm. g/ O.s.p. neopodstatnene.

Nakoľko prípustnosť dovolania v danom prípade nemožno vyvodit' z ustanovenia § 238 O.s.p. a v dovolacom konaní neboli zistené ani dôvody prípustnosti dovolania uvedené v ustanovení § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcov podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol.

V dovolacom konaní procesne úspešným žalovaným vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcom, ktorí úspech nemali (§ 243b ods. 5 v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd žalovaným však náhradu trov konania nepriznal, nakoľko nepodali návrh na uloženie tejto povinnosti žalobcom (§ 151 ods. 1 O.s.p.), zjavne z dôvodu, že im žiadne trovy nevznikli.

Rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 28. septembra 2011

Za správnosť :
Hrčková Marta

JUDr. Milan D e á k , v. r.
predseda senátu